

Tussen de Van Strijenstraat, de Van Vreumingenstraat en het Van Bergen IJzendoornpark bevindt zich het zogenaamde GMF-terrein. Het ligt al jaren braak en fungeert als parkeerplaats, fietsenstalling en speelplek. De wijk is in afwachting van een master-plan voor nieuwbouw op het GMF terrein en de aansluitende eveneens braakliggende gebieden. Veel mensen weten dat GMF staat voor de Goudsche Machinefabriek. Maar wat er gemaakt werd in die fabriek?

Hoe het begon

In 1909 tekent de heer Jan Geurt Hupkes de eigendomsakte in Hotel de Zalm. Hij wordt hiermee voor 23.450,75 gulden eigenaar van het fabrieksgebouw, woonhuis, erven en machines aan de Kattensingel (wat nu woningen zijn hoek Kattensingel/Van Strijenstraat). In de beginperiode worden er bijvoorbeeld melkbussen gereinigd.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog schakelt Nutricia GMF in om haar walsen te repareren. In 1916 installeert de Goudsche Machinefabriek haar eerste zelf ontworpen stoomwals, een melkpoedermachine, die water uit de melk laat verdampen. Later ontwikkelt de GMF de koelwals; stoom wordt vervangen door een koelmedium. De lokale Goudse industrie zorgt in de begin jaren voor veel werk, bijvoorbeeld de Garenspinnerij (een waterreiniger), de kaarsenfabriek (een pitinzetmachine), de wasserijen en blekerijen en de boerencoöperatie de Producent. Aan de Producent worden tot ver in de jaren '50 kaaspoetsmachines geleverd. Hiermee wordt het zware werk van borstelen, oliën en keren tijdens het rijpingsproces van de kazen vervangen. Ook de gemeente Gouda is klant. Onderdelen van de Kleiwegbrug en de kieplaadbakken van vuilniswagens in de jaren '30 zijn door de GMF gefabriceerd.

In dezelfde tijd bedenkt de heer Barentsen, Gouds hoofdambtenaar bij Rijkswaterstaat, een methode om de bodemgesteldheid te onderzoeken. Door een holle pijp wordt een stang met een kegelvormig uiteinde de grond ingedrukt. Door daarbij de weerstand te meten, kun je inzicht krijgen in de sterkte van de verschillende grondlagen. In 1934 krijgen Barentsen en de GMF octrooi op deze handsondeermachine. De toenmalige Staatsspoorwegen heeft bij de aanleg van de spoorlijn Gouda-Alphen als eerste profijt gehad van deze uitvinding. De Goudsche Machinefabriek levert nog altijd wereldwijd sondeerapparatuur.

Transport

De eerste jaren worden machines en onderdelen geladen en gelost vanaf het vizeldok pal voor de deur aan de Kattensingel. De Kattensingel staat dan nog in rechtstreekse verbinding met de Gouwe en de Hollandse IJssel.

Later worden machines geladen op zware vrachtwagens. Van af de achterzijde van het terrein verlaten de wagens via de Van Strijenstraat en het Van Bergen IJzendoornpark onze wijk. Hierbij liep de omgeving vrijwel altijd wat schade op; dit tot grote ergernis van de omwonenden. De tijden zijn wat dat betreft nog niet veranderd; vrachtwagens zorgen nog wekelijks voor omvergereden paaltjes op dit kruispunt. In 1960 wordt er een proeffabriek gebouwd. Daar vindt productontwikkeling plaats en er wordt aan verbetering van de kwaliteit van bestaande producten gewerkt. Ook geeft het klanten de mogelijkheid om de machines operationeel te zien.

luchtfoto van het voormalige GMF terrein

De werknemers

Voor het personeel worden huizen gekocht en in huur gegeven. Nog altijd verhuurt de GMF woningen in Gouda, zoals aan de Burgvlietkade, Gravin Jacobastraat en Karekietstraat. De werksfeer onder de werknemers is goed. Een groepje onder hen gaat graag op vrijdagmiddag naar het Rode Dorp om een patatje te halen en een potje te biljarten. De pauze wordt vaak voor de deur doorgebracht. "Mooie vrouwen kijken"; vertelde een werknemer mij. Grote lol hebben ze als een nieuwe werknemer voor 10 gulden in zijn werkkleding de Kattensingel overzwemt. Deze was niet voorbereid op alle aandacht die hij hiermee zou trekken. Annie van Rooijen, wonende aan de Kattensingel, staat jaren voor het personeel klaar met een kopje koffie of thee. Dat gaf haar de bijnaam "moeder van de overwerkers". Zij hield tevens een oogje in het zeil na sluitings-tijd.

Groei

U begrijpt, dat het bedrijf met alle groeiende activiteiten en het eveneens groeiende aantal werknemers voortdurend moet uitbreiden. De pandjes aan de westkant van de Van Strijensstraat, evenals een aantal panden aan de Kattensingel zijn in de loop der jaren gesloopt/toegevoegd aan de fabriek en haar kantoren. In 1986 onderzoekt een extern bureau de GMF. Het bureau constateert dat het enthousiaste team bovengemiddeld presteert, maar ook dat de productieorganisatie structureel moet

worden aangepast. Men komt tot de conclusie dat flink geïnvesteerd moet worden in nieuwbouw.

In 1990 wordt de plek, waar 81 jaar daarvoor de heer Hupkes zijn fabriekje begon verlaten. Het bedrijf verhuist naar een nieuw complex op het industrieterrein Coenecoop in Waddinxveen. Optimale mogelijkheden voor nieuwbouw, ruimte voor uitbreiding in de toekomst en een goede bereikbaarheid voor klanten en leveranciers hebben de doorslag gegeven. Het jaar 1990 betekent het einde van een tijdperk van industriële bedrijvigheid in deze hoek van onze wijk.

Heden

De Goudsche Machinefabriek heeft nu meer dan 200 werknemers en 6 internationale vestigingen. De producten worden geleverd aan meer dan 55 landen, met name aan de voedingsindustrie en de chemische industrie. Zo worden er machines voor gebouwd voor drogen, stollen, schillen en thermische behandelingen.

Hierbij wil ik Hidde Frankena (algemeen directeur) en Ed Groenendal (meer dan 30 jaar in dienst) bedanken voor hun medewerking. Het boek "Dat is historisch gegroeid. De Goudsche Machinefabriek BV sinds 1909", geschreven door Jan Daan Hillen uit 1991 heb ik met veel interesse gelezen om dit artikel te kunnen schrijven.

Interc.Telefoon 84.

Briefhoofd uit de beginjaren